

İLKÖĞRETİM MEZUNU ÖĞRENCİLERİN MÜZİK OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ*

Levent ASLAN**

Jale DENİZ***

ÖZET

Araştırma, ilköğretim mezunlarının, ilköğretim kazanımlarını kapsayan müzik okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara cevap aranmıştır: (1) İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlıkları teori, ezgi ve ritim boyutlarında ne düzeydedir?, (2) İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri mezun oldukları ilköğretim okulunun türüne (resmi ya da özel) göre farklılık göstermekte midir?, (3) İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? Araştırma tarama modellenmiş bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Büyükçekmece, Esenyurt, Beylikdüzü, ve Kadıköy ilçelerinden amaçsal örnekleme yöntemiyle 5 liseden seçilen (resmi ve özel) 135 dokuzuncu sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, ilköğretim okulu mezunu (9. sınıf) öğrencilerinin müzik okuryazarlıklarının düzeyini belirlemek amacıyla Marmara Müzik Okuryazarlığı Testi (MMOT) kullanılmıştır. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin MMOT'den aldıkları puanların okul türüne ve cinsiyetlerine göre farklılaşma durumlarını belirlemek için bağımsız grup t testi yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, MEB puan ve notla değerlendirme ölçütleri (dağılımları) açısından bakıldığında dokuzuncu sınıf öğrencilerinin müzik okuryazarlığı testinden ortanın altında (geçer) bir not aldıkları görülmektedir. Bu da örnekleme grubunun müzik okuryazarlıklarının yetersiz olduğunu göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Müzik okuryazarlığı, müzik dersi, müzik eğitiminde ölçme değerlendirme

MUSIC LITERACY LEVEL OF PRIMARY SCHOOL GRADUATES

SUMMARY

This study has been carried out with the general purpose of determining the music literacy level of the secondary school graduate students, primarily aiming at developing a music literacy test in conformity with the gains from the primary school curriculum. The

* Levent Aslan tarafından Yrd. Doç. Dr. Jale Deniz danışmanlığında yapılan “Müzik okuryazarlığına yönelik bir test geliştirme ve ilköğretim mezunları üzerine örnek bir uygulama” başlıklı tezin bir kısmına dayanmaktadır.

** Dr., Müzik öğretmeni

*** Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

music literacy level of the primary school graduate students has been tested in accordance with the differentiation situation taking into consideration the school type (public, private) they were graduated from and their gender. The Marmara Music Literacy Test (MMLT), used in the study, is consisted of three sections and hundred questions. The heading of the first section is Music Knowledge and it consists of 28 multiple choice questions. The heading of the second section is Melody and is consisted of three parts; the 42 questions in this section are being answered accompanied by a sound recording prepared in advance. The heading of the third section is Rhythm, divided in three parts as well and consisted of 30 questions and their answers are being accompanied by a sound recording prepared in advance. This test, the pilot study of which was made in advance, was applied to a study group consisted of 135 students studying in grade 9 in the high schools elected in towns of Buyukcekmece, Esenyurt, Beylikduzu and Kadıkoy in province Istanbul. During this application, the students were conducted a survey, querying their gender and the school they have been graduated from (public or private school). The analyses carried out with the purpose to determine the music literacy level of the primary school graduate students, proved that the music literacy of the student participated to the study was low with regard to the theory, medium with regard to melody and in an unsatisfactory level with regard to the rhythm. And looking to the rest of the test, it is seen that the level of general music literacy of the students is unsatisfactory. The research results reveal that the music literacy level of the students graduated from the private school is higher than that of the students graduated from the public schools. It was found that the gender of the students participated to the survey did not make any difference in their music literacy levels.

Key words: Music literacy, music lesson, assessment and evaluation in the music education.

Genel eğitim veren okullarda müzik dersi bir anlatım dersi olarak daha doğrusu müziksel anlatım dersi olarak nitelendirilir. Çünkü müzik bir anlatım yoludur. Anlatım ise dil ile olur. Bu durum okullardaki müzik eğitiminde, müzik derslerinde müzik dilinin öğretilmesini, müziğin her şeyden önce dil yönüyle ele alınıp işlenmesini, dil eksenini üzerine oturtulmasını gerekli kılar. Okullarımızdaki müzik eğitiminin birçok sorunu, en temelde, kuşkusuz, müzik dili eğitiminin yetersizliğinden, eksikliğinden veya neredeyse yokluğundan kaynaklanmaktadır (Uçan, 1996).

MEB ilköğretim programı, müzik okuryazarlığı kavramını müzik dersinin geliştirmesi gereken temel becerileri arasında göstermiştir (Yaşar, Özdemir, Eren, Öztürk, ve Yücesoy, 2007). İlköğretimin 1. sınıfından 8. sınıfa kadar müzik dersi zorunlu derstir. Müzik eğitiminde müzik okuryazarlığı da çalma ve söyleme gibi bir alandır ve diğer ülkelerin de ulusal programlarında bu alana yer verilmiştir. Örneğin ABD’de MENC (The National Association for Music Education- Ulusal Müzik Eğitimi Derneği) tarafından belirlenen örgün eğitimde ulaşılmaması gereken bazı ulusal müzik eğitimi standartları içinde müziği okuma ve notaya alma gibi müzik okuryazarlığına ait alanlar da bulunmaktadır (Randel, 1986). Levinson (1990), müzik okuryazarlığının bir kültürel veri olmasının ötesinde insanın dinlediği müziği daha iyi anlayabilmesi için birinci derecede gerekli olduğunu öne sürer. Günümüz müzik yaşamının temelini müziksel iletişim oluşturur. Müziksel iletişim olmadan müziksel etkileşim dolayısıyla da müziksel öğrenme olmaz.

Müziksel iletişim kurmada, sağlamada, sürdürmede ve geliştirmede müziksel dil belirleyici rol oynar. Müziksel dil bilmeden, anlamadan ve kullanmadan sağlıklı bir müziksel iletişimde bulunmak olanaksızdır (Uçan, 1996).

1983 yılında Gardner (2004) tarafından ortaya konulan çoklu zeka kuramında dil ve müzik yetenekleri arasındaki ilişkilerden de söz edilmektedir. Müzikte, dil becerileri olarak notaları okuma, transpoze etme, anahtarları ve armoniyi anlama, müziği analiz etme, müziğin ve bestecinin içinde yer aldığı kültürel ve tarihsel içeriği anlama, müzik sesleriyle anlamı ifade etme, ses niteliği, müziği hatırlama (v.b.) sayılabilir (Hallam,1998:34).

MEB'in 2006 yılı müzik programında yer alan "Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır" kazanım cümlesine dayalı olarak yapılan etkinlikler müzik okuryazarlığını geliştirmeye yöneliktir. Bu çalışmalar arasında bir ritim kalıbı oluşturabilme, bu kalıbı yazabilme, bitmemiş bir müzik cümlesini tamamlayabilme gibi etkinlikler vardır. Bu etkinlikleri doğru bir şekilde tamamlayan öğrenci müzik okuryazarlığı edinecek, dolayısıyla yaşamımızda son derece önemli bir yer tutan müziğe olan bakış açısını geliştirecektir. Programda yer alan müzik okuryazarlığına yönelik kazanımların ne derecede gerçekleştiğine yönelik elde verilerin olması, programa ilişkin değerlendirilmelerin yapılmasını sağlayacağı ve bu değerlendirmelere dayalı olarak da programın geliştirilmesine yönelik çabaların bilimsel verilere dayalı olarak gerçekleştirilebileceğinden önemlidir. Böylece ilköğretimi bitiren öğrencilerin müzik okuryazarlığı seviyelerinin bilinmemesi araştırmanın problemini oluşturmuştur. Bu problemde hareketle, araştırmanın genel amacını ilköğretim mezunlarının, ilköğretim kazanımlarını kapsayan müzik okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi oluşturmuştur. Bu amaçla, şu sorulara cevap aranmıştır: (1) İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlıkları teori, ezgi ve ritim boyutlarında ne düzeydedir?, (2) İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri mezun oldukları ilköğretim okulunun türüne (resmî ya da özel) göre farklılık göstermekte midir?, (3) İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma, 9. sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık durumlarını belirleyen tarama modellenli bir araştırmadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Büyükçekmece, Esenyurt, Beylikdüzü, ve Kadıköy ilçelerinden amaçsal örnekleme yöntemiyle (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010:89) 5 liseden seçilen (resmî ve özel) 135 dokuzuncu sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Amaçsal örnekleme çalışmanın amacına bilgiye ulaşma açısından daha uygun olduğu düşünülen grupların özellikle seçilmesi şeklinde ortaya çıkar. Araştırma verileri 2007-2008 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören 9. Sınıf öğrencilerinden elde edilmiştir. Örneklem grubunun 9. Sınıf öğrencilerinden seçilmesinin sebebi araştırmada kullanılan testin ilköğretim müzik programının müzik okuryazarlığı bağlamındaki tüm kazanımları içermesi gayretinde olmasıdır. Bu sebeple ilköğretim son sınıf öğrencileri alınmış olsa dahi, uygulama sürecinin alacağı vakit düşünüldükçe, özellikle son sınıf ikinci dönemdeki kazanımlar dikkate alınamayacaktır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, 9. Sınıf öğrencilerinin müzik okuryazarlıklarının düzeyini belirlemek amacıyla Marmara Müzik Okuryazarlığı Testi (MMOT) kullanılmıştır. MMOT'nin geçerliliği kapsamında ölçüt geçerliliği ve ayırdedicilik geçerliliği; güvenilirliği kapsamında ise madde toplam analizleri ve iç tutarlık analizleri yapılmıştır (Aslan, 2011). Çalışma MMOT'inin geçerli ve güvenilir bir test olduğunu ortaya koymuştur. Marmara Müzik Okuryazarlığı Testi üç bölüm ve 100 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölüm olan Müzik Bilgisi bölümünde çoktan seçmeli 28 soru bulunmaktadır. İkinci bölüm olan Ezgi bölümü 3 kısma ayrılmış ve bir CD aracılığıyla sorulan 42 sorudan oluşmuştur. Üçüncü bölüm ise Ritim bölümüdür. Ritim bölümü de yine üç kısma ayrılmakta ve bir CD aracılığıyla sorulan 30 sorudan oluşmuştur. Teste ait daha ayrıntılı bilgiler bulgular kısmında yer almaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Dokuzuncu sınıfların müzik okuryazarlıklarını ortaya koymak için Müzik Bilgisi(MB), Ezgi(E) ve Ritim(R) testlerinden elde edilen puanların ortalamaları alınmıştır. 135 kişilik çalışma grubunun test ve alt testlerden doğru çözdükleri soruların ortalamaları yüzde puana (Tekin, 1996:286) çevrilmiştir. Çalışma grubu ilköğretim düzeyinde test edildiği için, elde edilen yüzde puanlar beşlik sisteme (Resmi Gazete, 2003) çevrilmiş ve bu sistem Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. MEB puan ve notla değerlendirme dağılımları

Puan	Not	Derece
85-100	5	Pekiyi
70-84	4	İyi
55-69	3	Orta
45-54	2	Geçer
0-44	1	Başarısız

Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin MMOT'den aldıkları puanların okul türüne ve cinsiyetlerine göre farklılaşma durumlarını belirlemek için ise bağımsız grup t testi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada “İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlıkları teori, ezgi ve ritim boyutlarında ne düzeydedir?” sorusuna yanıt aranmış ve 9. sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri MMOT aracılığıyla belirlenmiş; sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Dokuzuncu sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının MMOT Sonuçları

	Soru Sayısı	n	x	ss	Yüzde Puan	Not
MB	28	135	11,09	4,46	39	1
E	42	135	23,95	5,60	57	3
E1	17	135	10,59	2,68	62	3
E2	15	135	9,65	2,82	64	3
E3	10	135	3,70	2,29	37	1
R	30	135	14,64	5,18	49	2
R1	10	135	5,07	2,33	51	2
R2	10	135	2,69	2,21	27	1
R3	10	135	6,87	1,81	69	3
MMOT	100	135	49,69	12,63	50	2

Müzik Bilgisi testi öğrencilerin teorik açıdan müzik okuryazarlıklarını ölçmeye çalışan bir testtir. Bu testte herhangi bir ses kaydı kullanılmamakta, test sadece soru ve cevap kâğıtlarından oluşmaktadır. Bu testten öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 11,09 olduğu görülmektedir. 100 üzerinden not verildiğinde 39 puan alan örneklem grubunun teorik açıdan müzik okuryazarlıklarının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise Müzik Bilgisi testinden öğrencilerin başarısız oldukları görülmektedir.

Ezgi testi öğrencilerin müzik okuryazarlıklarını ezgisel boyutta ölçmeyi hedeflemektedir. Bu testte yazılı sorular ritimden arındırılmış bir şekilde dizek üzerinde verilmiştir. Test, soru kâğıtları ve ses kaydı aracılığıyla yapılmaktadır. Bu testten öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması 23,95'tir. Öğrenciler 100 puan üstünden yaklaşık 57 puan almışlardır. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise öğrencilerin ezgi boyutunda müzik okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ezgi testini oluşturan testlerin ilki olan Ezgi 1 alt testi öğrencilerin duydukları bir ezgi ile yazılı bir ezgi arasında kurdukları ilişkiyi okuma (işitme/okuma) boyutunda ölçmeyi hedeflemektedir. Bu test bir doğru-yanlış testi olup 17 sorudan oluşmaktadır. Öğrencilerin testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 10,59 olup 100'lük sisteme çevrildiğinde 62 puan aldıkları görülmektedir. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise öğrencilerin ezgisel işitme-okuma açısından müzik okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu görülmekle beraber, bu testin bir doğru-yanlış testi olduğu unutulmamalıdır. Ezgi testini oluşturan testlerin ikincisi olan Ezgi 2 alt testi öğrencilerin duydukları bir ezgi ile yazılı bir ezgi arasında kurdukları ilişkiyi yazma boyutunda (işitme/yazma) ölçmeyi hedeflemektedir. Her soruda iki adet boş nota vardır ve öğrencilerden uygun olanın içini doldurmaları beklenmektedir. Dolayısıyla bu test de bir doğru-yanlış testi olarak düşünülebilir çünkü iki olasılık da öğrenciye önceden verilmektedir. Öğrencilerin testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 9,65 olup 100'lük sisteme çevrildiğinde 64 puan aldıkları görülmektedir. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise örneklem grubunun ezgisel işitme-yazma açısından müzik okuryazarlıklarının orta

düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ezgi testini oluşturan testlerin üçüncüsü olan Ezgi 3 alt testi öğrencilerin duydukları ezginin majör tonda mı yoksa minör tonda mı (işitme/teori) olduğunu anlayıp anlayamadıklarını ölçmektedir. Her soruda M, m ve ? seçenekleri vardır. Öğrencilerin testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 3,70 olup 100'lük sisteme çevrildiğinde 37 puan aldıkları görülmektedir. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise öğrencilerin ezgisel işitme-teori açısından başarısız oldukları anlaşılmaktadır.

Ritim testi öğrencilerin müzik okuryazarlıklarını ritmik boyutta ölçmeyi hedeflemektedir. Bu bölümdeki sorular tek çizgi üzerine yazılmış, ezgiden arındırılmış sorulardan oluşmaktadır. Test, Ezgi testinde olduğu gibi soru kağıtları ve ses kaydı aracılığıyla yapılmaktadır. Bu testten öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması 14,64'tür. Öğrenciler 100 puan üstünden yaklaşık 49 puan almışlardır. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise öğrencilerin ritim testinden ortanın altında (geçer) not aldıkları görülmektedir. 9.sınıf öğrencilerinin ritmik açıdan müzik okuryazarlıklarının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin testten aldıkları ortalama puanın Ezgi testine göre daha düşük olması da altı çizilmesi gereken bir konudur. Ritim testinin oluşturan alt testlerden ilki olan Ritim 1 testi 10 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde öğrencilerin duydukları bir ritim cümlesini yazılı nota ile ilişkilendirmeleri ölçülmeye çalışılmıştır (işitme /okuma). Bu alt test bir çoktan seçmeli test olup her soru için dört seçenek sunulmuştur. Bu testten öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması 5,07'dir. Öğrenciler 100 puan üstünden yaklaşık 51 puan almışlardır. Elde edilen değer 5'lik sistem açısından değerlendirildiğinde ise öğrencilerin Ritim 1 testinden geçer not (2) aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin ritmik işitme/okuma açısından müzik okuryazarlıklarının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Ritim testinin oluşturan alt testlerden ikincisi olan Ritim 2 testi yine 10 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde öğrencilerin duydukları bir ritim cümlesinden yola çıkarak yazılı olarak verilmiş ritim notasının eksiklerini yazarak (işitme/yazma) tamamlamaları beklenmektedir. Bu bir boşluk doldurma testidir. Herhangi bir seçenek yoktur. Bu testten öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması 2,69 olup öğrenciler 100 üstünden yaklaşık 27 puan (5 üzerinden 1 başarısız) almışlardır. Öğrencilerin duydukları ritimleri yazamamaktadırlar. Ritim testinin oluşturan alt testlerden üçüncüsü olan Ritim 3 alt testi yine 10 sorudan ibaret olup bir doğru-yanlış testidir. Öğrencilerin duydukları bir ritim cümlesini yazılı ritim notası ile karşılaştırmaları beklenmektedir (işitme/okuma). Öğrenciler bu testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 6,87 olup, ortalama 100'lük sisteme çevrildiğinde yaklaşık 69 (5 üzerinde 3 orta) çıkmaktadır. Diğer testlere göre sonucun yükseldiğini görsek de, bu test bir doğru yanlış testidir. Öğrencilerin ritmik işitme/okuma açısından müzik okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Testin geneline bakıldığında (MMOT) öğrencilerin aldıkları puanların aritmetik ortalaması sadece 49,69 dur. 100 üzerinden not verildiğinde yaklaşık 50 puan alan örneklem grubunun MEB puan ve notla değerlendirme ölçütleri (dağılımları) açısından 5'lik sisteme göre değerlendirildiğinde ise ortanın altında (2 geçer) bir not aldıkları görülmektedir.

Araştırmada “İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri mezun oldukları okul türüne (resmi ya da özel) göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt

aranmıştır. 9. sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının mezun oldukları okul türüne göre müzik okuryazarlık düzeyleri arasında farklılıkları belirlemek amacıyla t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Dokuzuncu sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının mezun oldukları okul türüne göre müzik okuryazarlıkları arasında yapılan t testi sonuçları

	Mezuniyet	n	x	ss	sd	t	p																																																																																																								
MB	Devlet	112	10,30	3,98	133	4,928	,000																																																																																																								
	Özel	23	14,95	4,77				E	Devlet	112	23,11	5,05	133	3,908	,000	Özel	23	27,91	6,54	E1	Devlet	112	10,24	2,54	133	3,497	,001	Özel	23	12,30	2,72	E2	Devlet	112	9,25	2,64	133	3,901	,000	Özel	23	11,65	2,88	E3	Devlet	112	3,65	2,21	133	,579	,563	Özel	23	3,95	2,68	R	Devlet	112	13,60	4,67	133	5,698	,000	Özel	23	19,69	4,63	R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000	Özel	23	7,04	2,01	R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000
E	Devlet	112	23,11	5,05	133	3,908	,000																																																																																																								
	Özel	23	27,91	6,54				E1	Devlet	112	10,24	2,54	133	3,497	,001	Özel	23	12,30	2,72	E2	Devlet	112	9,25	2,64	133	3,901	,000	Özel	23	11,65	2,88	E3	Devlet	112	3,65	2,21	133	,579	,563	Özel	23	3,95	2,68	R	Devlet	112	13,60	4,67	133	5,698	,000	Özel	23	19,69	4,63	R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000	Özel	23	7,04	2,01	R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07								
E1	Devlet	112	10,24	2,54	133	3,497	,001																																																																																																								
	Özel	23	12,30	2,72				E2	Devlet	112	9,25	2,64	133	3,901	,000	Özel	23	11,65	2,88	E3	Devlet	112	3,65	2,21	133	,579	,563	Özel	23	3,95	2,68	R	Devlet	112	13,60	4,67	133	5,698	,000	Özel	23	19,69	4,63	R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000	Özel	23	7,04	2,01	R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																				
E2	Devlet	112	9,25	2,64	133	3,901	,000																																																																																																								
	Özel	23	11,65	2,88				E3	Devlet	112	3,65	2,21	133	,579	,563	Özel	23	3,95	2,68	R	Devlet	112	13,60	4,67	133	5,698	,000	Özel	23	19,69	4,63	R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000	Özel	23	7,04	2,01	R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																																
E3	Devlet	112	3,65	2,21	133	,579	,563																																																																																																								
	Özel	23	3,95	2,68				R	Devlet	112	13,60	4,67	133	5,698	,000	Özel	23	19,69	4,63	R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000	Özel	23	7,04	2,01	R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																																												
R	Devlet	112	13,60	4,67	133	5,698	,000																																																																																																								
	Özel	23	19,69	4,63				R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000	Özel	23	7,04	2,01	R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																																																								
R1	Devlet	112	4,66	2,19	133	4,796	,000																																																																																																								
	Özel	23	7,04	2,01				R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000	Özel	23	4,39	2,23	R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																																																																				
R2	Devlet	112	2,34	2,04	133	4,293	,000																																																																																																								
	Özel	23	4,39	2,23				R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000	Özel	23	8,26	1,68	MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																																																																																
R3	Devlet	112	6,58	1,71	133	4,278	,000																																																																																																								
	Özel	23	8,26	1,68				MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000	Özel	23	62,56	13,07																																																																																												
MMOT	Devlet	112	47,05	10,83	133	6,031	,000																																																																																																								
	Özel	23	62,56	13,07																																																																																																											

Tablo 3’de görüldüğü gibi özel okul mezunu 9. sınıf öğrencileri ile devlet okulu mezunu 9. Sınıf öğrencilerinin müzik okuryazarlığı testi puanları arasında yapılan t testi sonuçları, özel okul mezunu öğrencilerin lehine, Ezgi 3 testi dışında, istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre özel ilköğretim okulu mezunu öğrencilerin müzik okuryazarlığı düzeyleri devlet ilköğretim mezunu öğrencilere göre daha yüksektir.

Araştırmada “İlköğretim mezunlarının müzik okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. 9. sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının cinsiyete göre müzik okuryazarlık düzeyleri arasında farklılıkları belirlemek amacıyla t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Dokuzuncu sınıfa devam eden ilköğretim mezunlarının cinsiyete göre müzik okuryazarlıkları arasında yapılan t testi sonuçları

	Cinsiyet	n	x	ss	sd	t	p
MB	Erkek	76	10,84	4,56	133	,749	,455
	Kız	59	11,42	4,35			
E	Erkek	76	24,40	5,67	133	1,064	,289
	Kız	59	23,37	5,51			
E1	Erkek	76	10,96	2,75	133	1,824	,070
	Kız	59	10,11	2,53			
E2	Erkek	76	9,80	2,98	133	,667	,506
	Kız	59	9,47	2,62			
E3	Erkek	76	3,64	2,20	133	,338	,736
	Kız	59	3,77	2,41			
R	Erkek	76	15,00	5,40	133	,903	,368
	Kız	59	14,18	4,90			
R1	Erkek	76	5,07	2,33	133	,027	,978
	Kız	59	5,06	2,34			
R2	Erkek	76	2,94	2,38	133	1,505	,135
	Kız	59	2,37	1,92			
R3	Erkek	76	6,97	1,87	133	,723	,471
	Kız	59	6,74	1,73			
MMOT	Erkek	76	50,25	12,92	133	,577	,565
	Kız	59	48,98	12,30			

Tablo 4’de görüldüğü gibi erkek ile kız 9. sınıf öğrencilerinin müzik okuryazarlığı testi puanları arasında yapılan t testi sonuçları istatistiksel olarak anlamlı değildir. Buna göre erkek ve kız 9. sınıf öğrencilerin müzik okuryazarlık düzeyleri birbirlerine göre farklılık göstermemiştir.

TARTIŞMA

Araştırmada, dokuzuncu sınıf öğrencilerinin müzik okuryazarlık düzeyleri Marmara Müzik Okuryazarlığı Testi ile ölçülmüş ve MEB puan ve notla değerlendirme ölçütleri (dağılımları) açısından bakıldığında öğrencilerin ortanın altında (geçer) bir not aldıkları görülmüştür. Örneklem grubunun müzik okuryazarlıklarının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Sonuçların bu kadar düşük çıkması birçok etkene bağlıdır. İlköğretim okullarında müzik dersi 1. sınıfta, hatta anasınıfında başlamasına rağmen, ana sınıfı ve ilk üç sınıfta müzik okuryazarlığına ilişkin etkinlikler yok denecek kadar azdır. Öğrenci notalarla ancak 4. sınıfta tanışmakta, bu sınıfta da sadece fa, sol ve la seslerini öğrenmekte, buna ek olarak da dizek, ölçü gibi çok temel kavramlarla yeni karşılaşmaktadır. Müzik dersleri 4 ila 8. sınıflarda haftada sadece bir saattir (40 dakika). Öğretmenin bu 40 dakikada çalma-

söyleme, müzik kültürü, müzik okuryazarlığı gibi birçok konuya ilişkin kavramları vermesi beklenmektedir. Ülkemizde yaklaşık 8000 müzik öğretmeni görev yapmaktadır. Bir müzik öğretmene düşen okul sayısı 5,52, öğrenci sayısı da 2318'dir (Saydam, 2010). Çoğu okulda müzik dersi ya branşı müzik öğretmenliği olmayan öğretmenler tarafından, ya da öğretmenlik formasyonu bile olmayan yetkisiz kişiler tarafından verilmektedir. Dolayısıyla okullardaki öğretmen eksikliği; dersin gerektirdiği zaman, mekân ve donanımına yönelik eksikliklerin olması müzik okuryazarlığına yönelik MEB programının bildirdiği amaçların gerçekleştirilemediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada dokuzuncu sınıf öğrencilerinin mezun oldukları okul türüne göre müzik okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılıklara bakıldığında; özel ilköğretim mezunu öğrencilerin devlet ilköğretim okullarından mezun olanlara göre daha iyi müzik okuryazarlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Bu durumun özel okulların müzik derslerini nitelikli yapabilmeleri için gerekli olanaklara sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Örneğin özel okullarda müzik derslerinde müzik öğretmeni ders vermektedir ve çoğu kez ders dışı koro ve çalgı grupları gibi etkinlikleri de düzenlemektedir. Ayrıca sınıf mevcutlarının azlığı dersin daha nitelikli geçmesini sağlamak ve konular daha anlaşılır işlenmektedir. Özel okullardaki müzik sınıfı, piyano ya da çeşitli çalgılar, ses donanımları, zengin ders materyalleri de kaliteyi artırmaktadır. Özel okul öğrencilerinin okul dışı özel müzik dersi gibi olanaklarının olması da müzik okuryazarlığı seviyelerine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla bu sayılan imkanların devlet okullarında daha az olması öğrencilerinin müzik okuryazarlık düzeylerini özel okul öğrencilerine göre geliştirilemediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada dokuzuncu sınıf öğrencilerin müzik okuryazarlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Okullarda müzik okuryazarlığı düzeyinin artırılabilmesi için düzenlemelerin ve etkinliklerin anasınıfından itibaren başlatılması gerekir. Müzik öğretmenin derse girmediği seviyelerde ve olmadığı yerlerde sınıf öğretmeni müzik dersini vereceğinden dolayı sınıf öğretmenin müzik okuryazarlığının geliştirilmesine temel teşkil edecek yeterliliklere sahip olacak biçimde fakülteden yetişmesi, daha sonra da gerek sınıf gerekse müzik öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerle kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca okullarda müzik dersinin niteliğini geliştirebilmek için gerekli fiziksel olanak (müzik odası, çalgı, nota, kaynak kitap temini v.b.), ve donanımın sağlanması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Aslan, L.(2011). *Müzik okuryazarlığına yönelik bir test geliştirme ve ilköğretim mezunları üzerine örnek bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Gardner, H. (2004). *Zihin çerçeveleri çoklu zeka kuramı*. Alfa Yayınları, İstanbul.
- Hallam, S. (1998). *Instrumental teaching*. Heinemann Educational Publishers, Oxford.
- Levinson, J. (1990). Musical literacy. *Journal of Aesthetic Education*, Sayı: 24, s.17-30 Spring.
- MEB (2006). *İlköğretim müzik dersi programı (1-8. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Randel, D. (1986). *Education in the United States*. In *The New Harvard Dictionary of Music*. London/Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Resmi Gazete (2003). Tarihli Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Tarih: 27.8.2003, Sayı: 25212.
- Saydam, R. (2010). *Kültürel değişimler ve Türkiye okullarında müzik dersi*. 18. Uluslararası EAS Kongresi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Tekin, H.(1996). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. İstanbul: Yargı.
- Uçan, A. (1996). *Müzik eğitiminin ana odağı/ana özeği müzik dili ve müzikçe eğitimi*. 2. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu (18-20 Eylül 1996) Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Ün Açıkgöz, K. (2008). *Aktif öğrenme*. Biliş, İstanbul.
- Yaşar N., Özdemir, A., Eren E.Ö., Öztürk S. ve Yücesoy G. (2007). *İlköğretim müzik 4-5*. İstanbul: MEB Devlet Kitapları.